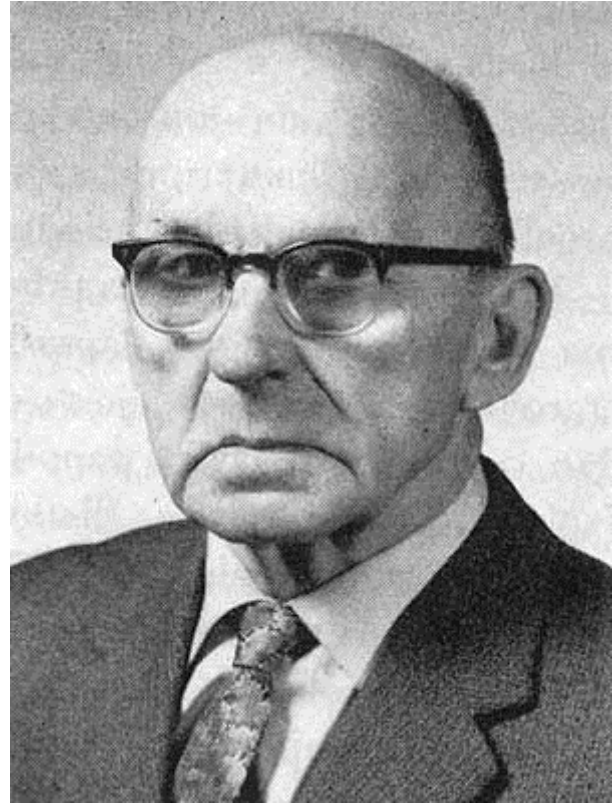


Orkesterin toimintaa

Sota-aika luonnollisesti vaikeutti Kuopion musiikkielämää. Heti sodan sytyttyä tuli konsertteihin parin vuoden tauko. Merkittävin muutos oli se, ettei kaupungissa ollut enää omaa varuskuntasoihtokuntaa ja sen vuoksi orkesteri toimi joko pelkästään jousiorkesterina tai sitten käytti apunaan kaupungissa vierailevia soittokuntia ja niitten puhallin- ja lyömäsoittajia.

Syksyn 1940 suuri tapaus oli orkesterin 30-vuotisjuhlakonsertti. Kapellimestariksi oli kutsuttu Helsingissä vanhuudenpäiviään viettävä 83-vuotias **Elias Kahra**. Näin arvioi Savon kriitikko, nimimerkki J.K. orkesterin sen hetkistä tasoa:

orkesteri tosita vuotta käsittävän tauon jälkeen on saanut soittoonsa jo melkein entistä rutiinia vaikka silaus puuttuukin Andante festivo soi tasaisen kauniina pikku horjahtelua lukuun ottamatta ja Karelia-sarjan Ballade-osa antoi vakuuttavan käsityksen varsinkin puhaltajien pätevydestä. Rakastava-sarja ohjelman loppupuolella soitettiin melko näppärästi ja ilmapasti, mutta ei ollut vielä oikein esityskypsä. Kevätlaulun esitti orkesteri luomisvoimaa uhkuvasti osuen tulkinnassaan säveltäjän tarkoitukseen. Liikuttavaa oli nähdä 84-vuoden vanhan tirehtööri Kahran nousevan johtajankorokkeelle ja johtavan edellä mainitun Intermezzon kokeneen kapellimestarin hienoudella ja rutiinilla ikään kuin sävelet ja vanhat muistot olisivat antaneet voimaa jo vanhuudesta väsyneille käsille, niin sulavaa oli tahtipuikon liike.



Vuonna 1941 orkesteri teki taas uuden aluevaltauksen.

Kuopiolainen musiikkiaktivisti, piirilääkäri **Walle** oli keskustellut helsinkiläisen kapellimestarin **Jussi Jalaksen** kanssa, joka oli kertonut pääkaupungissa pidetyn koululais- ja tehdaskonsertteja varsin suotuisin vastaanotoin. Asiasta oli jo kaupungissa ollut aiemminkin puhetta mutta nyt ryhdyttiin tuumasta toimeen. Ja vielä kun orkesteri lupautui soittamaan korvauksetta, niin sai nuoriso tyttölyseolla, yhteiskoululla ja lyseolla tutustua klassiseen musiikkiin. Ensimmäinen tehdaskonsertti puolestaan pidettiin Haapaniemen rullatehtaalla.

Orkesterikoulussa oli vuonna 1943 viisikymmentä oppilasta ja tulijoita olisi ollut paljon enemmän kuin mitä pystyttiin opettamaan. Suunniteltiin myös opetuksen laajentamista musiikinteoriaan, lauluun ja pianonsoittoon, mikä hanke kuitenkin sodan vuoksi kariutui. Koulua johti edelleen **Bruno Koivunen**, joka antoi koululle tiloja jopa omasta kodistaan ennen kuin se vuonna 1942 pääsi muuttamaan Kuopion radion entiseen studiohuoneeseen Hapelähteenkatu kuuteen, missä koulu toimi aina lopettamiseensa asti vuonna 1954.

Joulukuussa 1943 vietettiin koko maassa ensimmäistä Suomen säveltaiteen viikkoa. Niinpä Savo-lehdestäkin saatettiin lukea normaalia enemmän musiikki aiheisiä reportaaseja. Lehdessä kerrottiin muun muassa, että Kuopiossa soitonopiskelu oli erityisen suosittua ja yksityisesti opettaville pianisti **Sohvi Korhoselle** ja kanttori **Oskari Laapakselle** olisi oppilaita ollut tulossa enemmän kuin he pystyivät ottamaan. Lehti kertoi ylipäätään, että musiikkia ja lausuntaa opettelevat sekä lapset että harmaahapset. Tämä lienee ollut totta, siitä olkoon esimerkkinä kuopiolainen yksityisyrittäjä **Sulo Heiskanen**, joka 40-luvulla jo viidettä kymmentä käydessään päätti toteuttaa haaveensa viuluopinnoista. Niinpä hän hankki 11.9.1948 Kuopion Musiikkikaupasta Klaverbogen, Bind I, mihin hän näyttää kirjoittaneen muun muassa Schubertin Ave Marian ja Boccherinin Menueton kohdalle: Viululäksyni .

1940-luvun alkupuolta kuopiolaisessa musiikkielämässä varjosti rahapula. Erityisesti se rajoitti vierailijoiden kutsumista. Muun muassa ideoitua **Toivo Kuulan** sävellyskonserttia ei voitu järjestää, koska rahat olivat huvonneet jo Jussi Jalaksen kutsumiseen. Sen sijaan Musiikin Ystävien yhdistystä ilahdutti monena vuotena saatu kymmenen tuhannen markan lahjoitus. Vain harva tiesi, että rahasumman takana oli musiikinystävä, apteekkarin

rouva **Dagny Piispanen**. Oman sota-ajan erityispiirteen toi muun muassa konsertti invalidien hyväksi. Sellainen pidettiin huhtikuussa 1942 kaupungintalolla. KMY:n orkesteri ja varuskunnan soittokunta esiintyivät kapellimestari **Onni Palomäen** johdolla.

Vaikka koko Suomea ravisuttanut monivuotinen sota olikin jo ohi, käytiin Kuopiossa vuonna 1945 pienimuotoinen musiikkitaisto. Orkesterille oli saatu uusi kapellimestari, varuskunnan musiikkiluutnantti Onni Palomäki. Heti toimensa aloitettuaan hän ryhtyi tekemään uudistuksia, mm. ehdotti enemmän vierailevia solisteja, orkesterin nimen muuttamista Kuopion Orkesteriksi, mistä jälkimmäinen toteutettiin. Dramaattisin ehdotus oli kuitenkin orkesterilaisten palkkojen korotus. Tämä ei kuitenkaan miellyttänyt orkesterilaisia, jotka huomauttivat, että orkesterissa ei kukaan esiinny hankkiakseen; soittajat toivovat vain tyydyttävää korvausta. Sen sijaan orkesteri vaati koottavaksi jäsenistöstään toimikunnan, joka osallistuisi orkesteria koskevista asioista päättämiseen. Tämän kaiken Onni Palomäki katsoi itselleen epäluottamuslauseeksi ja erosi heti virastaan.

Joulukuussa 1945 juhlittiin jälleen Sibeliusta hänen 80-vuotispäivänään. Konserttia johti uusi kapellimestari **Arvo Uro** ja Kuopion orkesterin lisäksi siinä esiintyivät Puijon laulu ja Kallan kuoro. Sen sijaan kautena 1947-48 ei konsertteja järjestetty ollenkaan. Talouden kanssa oli ongelmia ja kaupungintalokin remontissa. Syyskuussa 1949 asiat saivat kuitenkin positiivisen käänteen, kun orkesteri sai kaupungilta 350 000 markkaa, millä saatettiin maksaa soittajille ja kapellimestarille palkkaa. Orkesterilaisten kanssa tehtiin myös työsopimus, mikä velvoitti heidät säännöllisiin harjoituksiin kaksi kertaa viikossa. Tämä nk. puolikunnallistaminen mahdollisti orkesterille uuden myönteisen vaiheen vuosikymmenen tultaessa.

Puijon laulu ja Kuopio-kvartetti saavat alkunsa

Kuopioon oli 1930-luvulla saatu ensimmäinen oma radioasema. Sen kautta saatettiin tuottaa ikiomaa musiikkia kuopiolaisten kotien iloksi. Orkesterin konsertteja nauhoitettiin jo, mutta vuonna 1949 perustettiin Kuopion Radiokvartetin nimellä ryhmä, jonka tehtävänä oli avustaa paikallisradion suorissa lähetyksissä. Tästä kvartetista kehittyi sittemmin Mieskuoro Kuopio-Kvartetti, joka varsinkin 1980-luvulla **Pertti Rusasen** 23-vuotisena johtajakautena sai valtakunnallistakin tunnustusta.

Kun vuonna 1944 lakkautettiin Kuopion Suojeluskunnan Laulajat, ei kaupunkiin jäänyt yhtään mieskuoroa. Niinpä 29.10.1944 joukko kuopiolaisia herroja kokoontui paikallisen Osuusliikkeen ravintolaan keskustelemaan mieskuoron perustamisesta. Mukana oli muun muassa aktiivinen yhteiskunnallinen ihminen, kansakoulunopettaja **Taavi Kankkunen**, johon Kuopion historiaa tutkiva ei voi olla törmäämättä. Muita musikaalisia miehiä olivat ekonomi **Harri Ruutu**, opettaja **Olli Pekkarinen**, tuomiokirkon kanttori **Oskari Laapas** ja tohtori **Erkki J. Tuovinen**. Nähtävästi Osulan anniskelupaikan ilmapiiri oli innostava, sillä Puijon laulu niminen kuoro sai näin alkunsa ja pian mukaan ilmoittautui peräti 60 miestä! Puijon laulua johti alkuvuosina kahteen otteeseen (1944-48 ja 1950-58) ekonomi Harri Ruutu, joka loi kuoroon sen hengen, jonka voimin kuoro on vuosikymmenet eteenpäin tuottanut kuulijoilleen niin koti-Kuopiossa kuin laajemminkin maailmalla .